

Przegląd Zachodni nr 3,2018

Bibliografia

Władysław Pęksa, Mit historyczny jako podstawa roszczeń. Uwagi na marginesie koncepcji postliminum Stanisława Huberta – w związku z 100. rocznicą zakończenia Wielkiej Wojny i powstania nowych państw w Europie Środkowej

Hall W.E., *A Treatise on International Law*, Ed. A. Pearce Higgins, 8th edition, New York 1924.

Hubert S., *Przywrócenie władzy państwowej (Ius postliminii). Rozwój doktryny w teorii i praktyce prawa narodów do początku XIX wieku*. Lwów 1936, BPPN (Biblioteka Prawa Politycznego i Prawa Narodów).

Hubert S., *Zasady restytucji państwowości w zastosowaniu do republiki genewskiej w r. 1814-1815*, „Rocznik Prawa i Ekonomii” 1932.

Hubert S., *Rozbiory i odrodzenie Rzeczypospolitej. Zagadnienia prawa międzynarodowego*, Lwów 1937, BPPN (Biblioteka Prawa Politycznego i Prawa Narodów).

Kallas M., *Historia ustroju Polski*, Warszawa 2007.

Litewski W., *Słownik encyklopedyczny prawa rzymskiego*, Kraków 1998.

Mikuła M., *Prawo miejskie magdeburskie (Ius municipale magdeburgense) w Polsce XIV-pocz. XVI w.*, Kraków 2018.

Stelmach J., Brożek B., *Metody prawnicze*, Kraków 2004.

Uruszczak W., *Historia państwa i prawa polskiego 966-1795*, Kraków 2015.

Traktat pokoju między mocarstwami sprzymierzonymi i skojarzonymi i Niemcami, podpisany w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku (Dz.U. z 1920 r. Nr 35, poz. 200).

Traktat pokoju pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi z jednej strony a Austrią z drugiej (Dz.U. z 1925 r. Nr 17, poz. 114).

Dariusz Jeziorny, Zszargana reputacja? Wizerunek odradzającej się Polski i kwestia żydowska na łamach amerykańskiej prasy

Źródła

Archiwalia:

Archiwum Akt Nowych, Warszawa:

Archiwum Polityczne Ignacego Paderewskiego, t. 675

Komitet Narodowy Polski, t. 159, 160

Prasa:

"The Boston Globe" lata 1918-1919

"The New York Times" lata 1918-1919

Opracowania

Baker L., *Brandeis and Frankfurter. A Dual Biography*, New York 1984.

Bouffał B., *Ochrona mniejszości w prawie narodów*, Warszawa 1928.

Cohen G., *The Jews in the Making of America*, Boston 1924.

Golczewski F., *Polnisch-jüdische Beziehungen 1881-1922. Eine Studie zur Geschichte des Antisemitismus in Osteuropa*, Wiesbaden 1981.

Hafftka A., *Żydowskie ugrupowania polityczne w Polsce*, „Sprawy Narodowościowe” t. IV, 1930, s. 341-364.

Jeziorny D., *Co wiedzieli Brytyjczycy? Relacje o pogromach antysemitycznych w Polsce z lat 1918-1919 nad Tamizą*, przyjęto do druku w publikacji wieńczącej grant *Pogromy. Przemoc kolektywna wobec Żydów na ziemiach polskich w XIX-XX wieku i jej wpływ na relacje polsko-żydowskie. Historia. Pamięć. Tożsamość*.

Jeziorny D., *Londyn wobec ochrony mniejszości żydowskich w Europie Środkowo-Wschodniej (1918-1919)*, Łódź 2016.

Konstantynów D., *Pogromy i inne akty przemocy fizycznej wobec Żydów w zwierciadle rysunków z prasy polskiej (1919-1939)*, w: *Pogromy Żydów na ziemiach polskich w XIX i XX wieku*, t. I: *Literatura i sztuka*, red. S. Buryła, Warszawa 2018, s. 321-362.

Krzywiec G., *Komitet Narodowy Polski wobec kolektywnej przemocy antysemitycznej. Przyczynek do dziejów antysemityzmu nacjonalistycznego na ziemiach polskich (1917-1919)*, w: *Przemoc antyżydowska i konteksty akcji pogromowych na ziemiach polskich w XX wieku*, red. K. Zieliński & K. Kijek, Lublin 2016, s. 89-121.

Lerski J., *Dmowski, Paderewski and American Jews. A Documentary Compilation*, „Polin” Vol. II, 1986, s. 95-116.

Mason A. T., *Brandeis. A Free Man's Life*, New York 1946.

Parkes J., *The Emergency of the Jewish Problem. 1878-1939*, London–New York–Toronto 1946.

Prusin A. V., *Nationalizing a Borderland. War, Ethnicity, and Anti-Jewish Violence in East Galicia, 1914-1920*, Alabama 2005.

Stankiewicz W., *Konflikty społeczne na wsi polskiej 1918-1920*, Warszawa 1963.

Tomaszewski J., *Lwów, 22 listopada 1918 r.*, „Przegląd Historyczny” R. LXXV, 1984, z. 2, s. 279-285

Tomaszewski J., *Pińsk, Saturday 5th April 1919*, „Polin” Vol. I, 1985, s. 227-251.

Zieliński K., *Stosunki polsko-żydowskie na ziemiach Królestwa Polskiego w czasie pierwszej wojny światowej*, Lublin 2005.

Zieliński K., *The Anti-Semitic Riots on the Territories of the Kingdom of Poland at the Beginning of Independence*, „Studia Żydowskie. Almanach” R. III, 2013, nr 3, s. 87-94.

Żyndul J., *Państwo w państwie? Autonomia narodowo-kulturalna w Europie Środkowo-Wschodniej w XX wieku*, Warszawa 2000.

Netografia

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Boston_Globe

<https://www.nytc.com/who-we-are/culture/our-history/>

Damian Bębnowski, Rafał Matera, Wybrane instytucje włączające w drugie Rzeczpospolitej do 1926 roku

Źródła

Akta normatywne

Dekret [Dekret naczelnego dowódcy Józefa Piłsudskiego z dnia 14 listopada], 14.11.1918 (Dz.Pr.P.P. 1918, nr 17, poz. 40).

Dekret o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej, 22.11.1918 (Dz.Pr.P.P. 1918, nr 17, poz. 41).

Dekret o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego, 28.11.1918 (Dz.Pr.P.P. 1918, nr 18, poz. 46).

Dekret o sekwestrze surowców, półfabrykatów i towarów, 23.11.1918 (Dz.Pr.P.P. 1918, nr 17, poz. 44).

Dekret o sekwestrze zakładów przemysłowych, 23.11.1918 (Dz.Pr.P.P. 1918, nr 17, poz. 43).

Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, 06.09.1944 (Dz.U.R.P. 1944, nr 4, poz. 17).

Dekret w przedmiocie przymusowego zarządu państwowego, 16.12.1918 (Dz.Pr.P.P. 1918, nr 21, poz. 67).

Die Verfassung des Deutschen Reichs. Vom 11. August 1919. (Reichsgesetzblatt 1919, nr 152/6982).

Do Naczelnego Dowódcy Wojsk Polskich Józefa Piłsudskiego [Orędzie Rady Regencyjnej w przedmiocie rozwiązania Rady Regencyjnej i przekazania Najwyższej Władzy Państwowej naczelnemu dowódcy wojsk polskich Józefowi Piłsudskiemu], 14.11.1918 (Dz.Pr.P.P. 1918, nr 17, poz. 39).

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 15 kwietnia 1924 r. w przedmiocie rozpoczęcia czynności przez Bank Polski, 15.04.1924 (Dz.U.R.P. 1924, nr 34, poz. 360).

Protokół przekazania władzy przez naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego Prezydentowi Rzeczypospolitej Gabrielowi Narutowiczowi, 15.12.1922 (Dz.U.R.P. 1922, nr 109, poz. 1007).

Rada Regencyjna do Narodu Polskiego [Orędzie Rady Regencyjnej w przedmiocie przekazania naczelnego dowództwa wojsk polskich brygadjerowi Józefowi Piłsudskiemu], 11.11.1918 (Dz.Pr.P.P. 1918, nr 17, poz. 38).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 grudnia 1922 r. w przedmiocie wykonania zarządzenia stanu wyjątkowego na obszarze m. st. Warszawy, 18.12.1922 (Dz.U.R.P. 1922, nr 111, poz. 1013).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 kwietnia 1924 r. o zmianie ustroju pieniężnego, 14.04.1924 (Dz.U.R.P. 1924, nr 34, poz. 351).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 stycznia 1924 r. w przedmiocie systemu monetarnego, 20.01.1924 (Dz.U.R.P. 1924, nr 7, poz. 65).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 stycznia 1924 r. w przedmiocie ustanowienia statutu dla banku emisyjnego, 20.01.1924 (Dz.U.R.P. 1924, nr 8, poz. 75).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 czerwca 1924 r. o lichwie pieniężnej, 29.06.1924 (Dz.U.R.P. 1924, nr 56, poz. 574).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 maja 1924 r. o połączeniu (fuzji) Państwowych Instytucji Kredytowych w Bank Gospodarstwa Krajowego, 30.05.1924 (Dz.U.R.P. 1924, nr 46, poz. 477).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 1922 r. w przedmiocie zarządzenia stanu wyjątkowego na obszarze stoł. m. Warszawy, 16.12.1922 (Dz.U.R.P. 1922, nr 110, poz. 1010).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 stycznia 1923 r. w przedmiocie uchylecia stanu wyjątkowego zarządzonego na obszarze stoł. m. Warszawy, 04.01.1923 (Dz.U.R.P. 1923, nr 2, poz. 7).

Uchwała Sejmu Ustawodawczego z dnia 10 lipca 1919 r. w przedmiocie zasad reformy rolnej, 10.07.1919 (Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej, Druk Sejmowy, nr 839).

Uchwała Sejmu z dnia 20 lutego 1919 r. o powierzeniu Józefowi Piłsudskiemu dalszego sprawowania urzędu Naczelnika Państwa [Mała Konstytucja], 20.02.1919 (Dz.Pr.P.P. 1919, nr 19, poz. 226).

Ustawa Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, 07.12.1918 (Dz.Pr.P.P. 1918, nr 19, poz. 56).

Ustawa z dnia 11 marca 1919 r. w przedmiocie czasowego zakazu przywozu znaków pieniężnych w walucie austriacko-węgierskiej, niemieckiej i rosyjskiej, 11.03.1919 (Dz.Pr.P.P. 1919, nr 24, poz. 237).

Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym, 11.08.1923 (Dz.U.R.P. 1923, nr 94, poz. 746).

Ustawa z dnia 11 stycznia 1924 r. o naprawie Skarbu Państwa i reformie walutowej, 11.01.1924 (Dz.U.R.P. 1924, nr 4, poz. 28).

Ustawa z dnia 15 lipca 1920 roku o wykonaniu reformy rolnej, 15.07.1920 (Dz.U.R.P. 1920, nr 70, poz. 462).

Ustawa z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego, 17.12.1920 (Dz.U.R.P. 1921, nr 4, poz. 18).

Ustawa z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej, 17.12.1920 (Dz.U.R.P. 1921, nr 4, poz. 17).

Ustawa z dnia 17 marca 1921 roku. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, 17.03.1921 (Dz.U.R.P. 1921, nr 44, poz. 267).

Ustawa z dnia 2 sierpnia 1926 r. zmieniająca i uzupełniająca Konstytucję Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1921 r., 02.08.1926 (Dz.U.R.P. 1926, nr 78, poz. 442).

Ustawa z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, 28.12.1925 (Dz.U.R.P. 1926, nr 1, poz. 1).

Ustawa z dnia 28 lutego 1919 r. w sprawie nazwy monety polskiej, 28.02.1919 (Dz.Pr.P.P. 1919, nr 20, poz. 230).

Ustawa z dnia 6 grudnia 1923 roku o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, niektórych innych dochodów publicznych oraz kredytów, udzielanych przez instytucje państwowe i samorządowe, 06.12.1923 (Dz.U.R.P. 1923, nr 127, poz. 1044).

Pozostałe dokumenty

Manifest Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej, Lublin–Kraków, 07.11.1918, w: H. Janowska, T. Jędruszczak, (red.), *Powstanie II Rzeczypospolitej. Wybór dokumentów 1866-1925*, Warszawa 1984, nr 214.

Traktat między Głównymi Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Polską (tzw. Mały Traktat Wersalski lub traktat mniejszościowy), Wersal, 28.06.1919, w: S. Sierpowski, *Źródła do historii powszechnej okresu międzywojennego*, t. 1: 1917-1926, Poznań 1989, nr 30.

Materiały statystyczne

Mały Rocznik Statystyczny 1930, Warszawa 1930.

Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej 1920/1922, R. I, cz. II, Warszawa 1923.

Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej 1923, R. II, Warszawa 1924.

Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej 1927, R. V, Warszawa 1927.

Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej 1928, R. VI, Warszawa 1928.

Opracowania

Acemoglu D., Robinson J. A., *Dlaczego narody przegrywają? Źródła władzy, pomyślności i ubóstwa*, Poznań 2014.

Acemoglu D., Robinson J. A., *Why Nations Fail. The Origins of Power, Prosperity and Poverty*, London 2013.

Ajnenkiel A., *Historia Sejmu polskiego*, t. II, cz. II: *II Rzeczpospolita*, Warszawa 1989.

Ajnenkiel A., *Konstytucje Polski w rozwoju dziejowym 1791-1997*, Warszawa 2001.

Batowski H., *Między dwiema wojnami 1919-1939. Zarys historii dyplomatycznej*, Kraków 2001.

Ciepielewski J., Kostrowicka I., Landau Z., Tomaszewski J., *Dzieje gospodarcze świata do roku 1980*, Warszawa 1986.

Dzioniczek-Kozłowska J., Matera R., *Institutions without Culture: A Critique of Acemoglu and Robinson's Theory of Economic Development*, „Lodz Economic Working Papers” IX, 2016.

Dzioniczek-Kozłowska J., Matera R., *O poszukiwaniu przyczyn bogactwa i nędzy narodów w teorii Darona Acemoglu i Jamesa A. Robinsona*, „Gospodarka Narodowa” nr 5 (285), 2016, s. 5-26.

Dziubka K., Szlachta B., Nijakowski L. M., *Idee i ideologie we współczesnym świecie*, Warszawa 2008.

- Grata P., *Monopole skarbowe w polityce podatkowej Drugiej Rzeczypospolitej*, Rzeszów 2009.
- Grata P., *Polityka podatkowa ministra skarbu Władysława Grabskiego w okresie od grudnia 1919 r. do listopada 1920 r.*, „Limes. Studia i Materiały z Dziejów Europy Środkowo-Wschodniej” nr 2, 2009.
- Kłusek M., *Państwowy Bank Rolny w latach 1919-1949. Studium historyczno-prawne*, Warszawa 2013.
- Krukowski S., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1921 r.*, w: M. Kallas, (red.), *Konstytucje Polski. Szkice monograficzne z dziejów polskiego konstytucjonalizmu*, Warszawa 1990.
- Landau Z., Tomaszewski J., *Gospodarka Polski międzywojennej 1918-1939*, t. I-IV, Warszawa 1967-1989.
- Luszniewicz J., *Druga Rzeczpospolita. Wzrost podporządkowany integracji i modernizacji gospodarczej*, w: J. Kaliński, (red.), *Polskie osiągnięcia gospodarcze*, Warszawa 2010.
- Markiewicz M., *Historia Polski 1492-1795*, Kraków 2002.
- Matera R., *Studia nad bogactwem i ubóstwem narodów na przełomie milenium – wkład Darona Acemoglu i Jamesa A. Robinsona*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” R. LXXVI, z. 1, 2014, s. 269-282.
- Morawski W., *Od marki do złotego. Historia finansów Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 2008.
- Morawski W., *Polityka pieniężna*, w: K. Kozłowski, (red.), *Problemy gospodarcze Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1989.
- North D. C., *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge-New York 2009.
- Piatkowski M., *Europe's Growth Champion. Insights from the Economic Rise of Poland*, Oxford 2018.
- Skodlarski J., *Władysław Grabski jako ekonomista (1874-1938)*, Łódź 2015.
- Skodlarski J., *Zarys historii gospodarczej Polski do 1945 roku*, Warszawa-Łódź 1997.
- Stankiewicz W., *Ekonomika instytucjonalna. Zarys wykładu*, Warszawa 2012.
- Voigt S., *How (Not) to Measure Institutions*, „Journal of Institutional Economics” vol. 9, nr 1, 2013.
- Wilkin J., *Instytucjonalne i kulturowe podstawy gospodarowania. Humanistyczna perspektywa ekonomii*, Warszawa 2016.
- Żarnowska A., Szwarc A., (red.), *Kobieta i świat polityki. W niepodległej Polsce 1918-1939. Zbiór studiów*, Warszawa 1996.

Jakub Grygutis, Ewolucja konstytucyjnych podstaw prawa pracy w okresie dwudziestolecia międzywojennego

Dudek D., *Prawo konstytucyjne II Rzeczypospolitej Polskiej*, w: T. Guz, J. Głuchowski, M. Pałubska (red.), *Synteza prawa polskiego 1918-1939*, Warszawa 2013.

Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2017.

Goździewicz G., *Rozwój polskiego prawa pracy*, w: T. Guz, J. Głuchowski, M. Pałubska (red.), *Synteza prawa polskiego 1918-1939*, Warszawa 2013.

Grodzicki S., *Tworzenie prawa w Polsce- tradycja i współczesność*, Studia i Materiały TK, Warszawa 2000.

Grzybowski K., *Zasady konstytucji kwietniowej*, Kraków, 1937.

Jończyk J., *O modernizacji prawa pracy*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 9/2011.

Kazmierczuk M., *Legalizacja wolności zrzeszania się w związki zawodowe*, w: (red.), K. Dąbrowski, S. Kwiecień, *Ochrona pracy w okresie międzywojennym w Polsce, studium historyczno-prawne*, Lublin 2015.

Komarnicki W., *Polskie prawo polityczne*, Warszawa 2008.

Sobczyk A., *Prawo pracy w świetle konstytucji RP*, t. I, Warszawa 2013.

Święcicki M., *Instytucje polskiego prawa pracy w latach 1918-1939*, Warszawa 1960.

Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady-reguły-wskazówki*, Warszawa 2017.

Andrzej Piasecki, Dwudziestolecie międzywojenne w monografiach lokalnych. Ocena i rekomendacje

Adamczyk M. (red.), *Dzieje miasta Nowego Targu*, Nowy Targ 1991.

Adamczyk M., Olszewski W. (red.), *Społeczności lokalne jako miejsca zmian. Teoria i praktyka*, Polkowice 2015.

Baczkowski K. i J. Półciartek (red.), *Dzieje Leżajska*, Leżajsk 1996.

Bem M., Duszyk A., Latawiec K. (red.), *Włodawa, szkice z dziejów miasta w XX stuleciu*, Włodawa 2012.

Bibliografia Powiatu Olkuskiego, t. 1, 2, 3, Olkusz 2005-2008.

Drabina J. (red.), *Historia Czeladzi*, t. 2, Czeladź 2012.

Dutkova R. (red.), *Zakopane czterysta lat dziejów*, Kraków 1991.

Encyklopedia Mielca, cz. 1, 2 i 3, Mielec 2008-2009.

- Gilejko L.K. (red.), *Lokalizm, problemy, instytucje i aktorzy*, Pułtusk 2007.
- Górzyński M., *Zabytki miasta Turku i powiatu tureckiego*, t. 1, Turek 2009, t. 2, Turek 2014.
- Grąziel K., *Wieruszów. Życie nad Prosną*, Wieruszów 2017.
- Grządzielski Z. (red.), *Leksykon miasta i gminy Kamieńsk*, Kamieńsk 2007.
- Jastrzębski W., Szwankowski J. (red.), *Tuchola. Od pradziejów do współczesności*, Bydgoszcz – Tuchola 2010.
- Juszkiewicz R., *Mława – jej dzieje (lata 1914-1939)*, t. III, cz. pierwsza, Mława 2004.
- Kaczmarek A., *Wspólnota regionu – wspólnota opowieści. Monografia jako forma lokalnej narracji*, w: M. Adamczyk, W. Olszewski (red.), *Společności lokalne jako „miejsca” zmian. Teoria i praktyka*, Polkowice 2015.
- Karczewski D. (red.), *Radziejów poprzez stulecia. Materiały sesji naukowej*, Włocławek-Radziejów 2002.
- Kiryk F. (red.), *Sanok. Dzieje miasta*, Kraków 1995.
- Kiryk F. (red.), *Kłobuck. Dzieje miasta i gminy (do roku 1939)*, Kraków 1998.
- Kiryk F., Łach J. (red.), *Brzesko. Dzieje miasta i regionu*, Brzesko 2006.
- Konopelko A., *Demokracja partycypacyjna w samorządzie lokalnym*, „Samorząd Terytorialny” 2011, nr 12.
- Landau Z. (red.), *Encyklopedia historii Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1999.
- Maciejewski J., *Nad Prosną i Niesobią*, Wieruszów, 2009.
- Makowski E., Cz. Łuczak (red.), *Dzieje Turku*, Poznań 2002.
- Mikołajczyk P., *Kalendarium historyczne Krotoszyna*, Krotoszyn 2015.
- Miniura A., *Tomaszów Lubelski w dwudziestoleciu 1918-1939*, Warszawa 2010.
- Notkowski A., *Polska prasa prowincjonalna Drugiej Rzeczypospolitej (1918-1939)*, Warszawa 1982.
- Olech A. (red.), *Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej*, Warszawa 2011.
- Ostrowski K. (red.), *Dzieje Chojnic* Chojnice 2010.
- Piasecki A., *Czas przełomu. „Solidarność” 1980-1981. Nisza historiograficzna*, w: W. Polak, J. Ruchlewski, J. Kufel (red), *Czas przełomu. Solidarność 1980-1981*, Gdańsk 2010.
- Piasta Sz., *Leksykon Suchedniowa*, Suchedniów 2012.
- Rozenkranz E., *Dzieje Tczewa*, Koszalin 1999.
- Renz R., *Ostrowiec w międzywojniu (1918-1939)*, w: *Ostrowiec Świętokrzyski, monografia historyczna miasta*, Ostrowiec 1997.

- Rybczyński P., *Słupca w II RP 1918-1939*, w: B. Szczepański (red.), *Dzieje Słupcy*, Poznań 1996.
- Rykiel Z., *Globalność a lokalność*, w: B. Jałowiecki, W. Łukowski (red.), *Spoleczności lokalne. Teraźniejszość i przyszłość*, Warszawa 2006.
- Siciński A., *Rola stowarzyszeń regionalnych w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego*, w: *Małopolska. Regiony – regionalizmy – małe ojczyzny*, Kraków 2003.
- Sieradzan W. przy współpracy W. Pacuszki i A. Wajler (red.), *Wpisanie w dzieje miasta. Znani i mniej znani ludzie Grudziądza na przestrzeni wieków*, Grudziądz 2016.
- Szczygieł R. (red.), *Dzieje Tarnogrodu*, Tarnogród 2006.
- Szymczak J. (red.), *Łęczyca. Dzieje miasta w średniowieczu i w XX wieku*, Łęczyca – Łódź 2003.
- Toczewski M., *Ziemia Wrzesińska pod zaborem pruskim. Czasy i ludzie*, Września 2010.
- Toczewski M., *Ziemia Wrzesińska w Polsce odrodzonej. Czasy i ludzie*, Września 2016.
- Tomaszewski J., *Żydzi w II RP*, Warszawa 2016.
- Trąba M., *Czeladź w latach II wojny światowej 1939-1949. Źródła i materiały archiwów kościelnych*, Katowice 2011.
- Zemła K. i P. Kardaś (red.), *Dzieje Skarżyska-Kamiennej. Monografia z okazji 90-lecia nadania praw miejskich*, Skarżysko-Kamienna 2013.
- WWW.prasaiksiazka.pl [30 stycznia 2018]

Marek Sioma, Legion Młodych w latach 1935-1938. Ku upadkowi

Źródła archiwalne

Archiwum Akt Nowych w Warszawie:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, sygn. 857

Archiwum Państwowe w Lublinie:

Urząd Wojewódzki Lubelski, Wydział Społeczno-Polityczny, sygn. 2227

Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie-Rembertów:

Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych 1926-1939, sygn. I.302.10.4, sygn. I.302.10.7

Źródła drukowane

Deklaracja Ideowa uchwalona przez II Ogólnopolski Kongres Legionu Młodych w Warszawie, dn. 19 marca 1932 r., „Legion Młodych” nr 1, kwiecień-maj 1933, s. 2.

„Legion Młodych” zsunął się na śliską drogę płytkiej frazeologii. Wywiad z b. premierem J. Jędrzejewiczem, „Polska Zbrojna” 11 V 1935, nr 129, s. 2

Materiały do historii Klubów Demokratycznych i Stronnictwa Demokratycznego w latach 1937-1939, cz. 1, wstęp i oprac. L. Chajń, Warszawa 1964, s. 203

Piłsudski J., Pisma zbiorowe. Wydanie prac dotychczas drukiem ogłoszonych, t. VI, wstępem i przypisami zaopatrzył K. Świtalski, Warszawa 1937, s. 79-82

Uchwała Rady Głównej L.M. powzięta dnia 26 lipca 1936 r. w Legionowie Morskim, „Zryw”, 1 VIII 1936, nr 1(41), s. 1.

Uchwały Rady Głównej Legionu Młodych, „Państwo Pracy” 28 II 1937, nr 9, s. 1.

Opracowania naukowe

Kaszuba E., System propagandy państwowej obozu rządzącego w Polsce w latach 1926-1939, Toruń 2004.

Mierzwa J., Pułkownik Adam Koc. Biografia polityczna, Kraków 2006.

Pilch A., Studencki ruch polityczny w Polsce w latach 1932-1939, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” CCXCIX, Prace historyczne, z. 37, Kraków 1972.

Pilch A., Prasa studencka w Polsce 1918-1939. Zarys historyczny. Bibliografia, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” MI, Prace historyczne, z. 96, Kraków 1990.

Sioma M., Legion Młodych – Akademicki Związek Pracy dla Państwa a Józef Piłsudski, w: Z. Girzyński, J. Kłaczek (red. nauk.), Józef Piłsudski. Człowiek – żołnierz – polityk, Toruń 2016.

Sioma M., Młodzi contra starzy: Legion Młodych w obozie piłsudczykowskim (1930-1935), w: T. Kozięło, P. Maj, W. Paruch (red. nauk.), Adaptacja – reforma – stabilizacja. Przestrzeń publiczna we współczesnych systemach politycznych, Rzeszów 2010, s. 161-175.

Sioma M., Myśl polityczna Legionu Młodych – Akademickiego Związku Pracy dla Państwa. Wprowadzenie do tematu, „Humanities and Social Sciences” R. 22, 2015, vol. XX, nr 2.

Sioma M., Swoi – inni czy obcy? Przypadek młodolegionistów w obozie piłsudczykowskim, w: M. Karwatowska, R. Litwiński, A. Siwiec (red.), Obcy/Inny. Analiza przypadków, Lublin 2017.

Tomasiewicz J., *Między „narodowym komunizmem” a „faszyzmem lewicy”: ideologia Legionu Młodych (1930-1939)*, „Społeczeństwo i Polityka. Pismo edukacyjne” 2011, nr 1.

Tomasiewicz J., *Rewolucja narodowa. Nacjonalistyczne koncepcje rewolucji społecznej w Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 2012.

Publicystyka

Al. K., *Na ideowym starcie*, „Gazeta Polska” 30 VIII 1934, nr 240, s. 3.

Al. K., *Prawdy wychowawcze*, cz. I, „Gazeta Polska”, 21 VI 1935, nr 170, s. 1; cz. II, „Gazeta Polska” 22 VI 1935, nr 171, s. 1

(Al. K.), „*Legion Młodych*”, „Gazeta Polska” 9 XII 1934, nr 341, s. 3.

Bieliński J., *Na marginesie okólnika Bloku*, „Państwo Pracy” 9 XII 1934, nr 49, s. 1.

Bielski W., *Istotne znaczenie niektórych faktów*, „Polskie Państwo Pracy” 5 V 1935, nr 1, s. 3.

Bielski W., *Legion Młodych*, „Polskie Państwo Pracy” nr 12, 31 VII 1935, s. 3.

Bielski W., *Postawa, którą należy zachować*, „Polskie Państwo Pracy” 28 VII 1935, nr 11, s. 1.

Bociański W., *Być Piłsudczykiem to zaszczyt – nie polityczna konieczność*, „Państwo Pracy” 27 VI 1937, nr 24, s. 1.

Bociański W., *Czym jest Legion Młodych?*, „Nowe Państwo Pracy” 26 XII 1936, nr 18-19, s. 3.

Bociański W., *W oczach młodych*, „Państwo Pracy” 28 II 1937, nr 9, s. 1.

Brach W., *Młodzież organizacyjna*, „Polskie Państwo Pracy” 2 VI 1935, nr 5, s. 2.

Ciury, „Gazeta Polska” 9 V 1934, nr 127, s. 1.

Grudziński E., *Nasz stosunek do Obozu*, „Polskie Państwo Pracy” 5 V 1935, nr 1, s. 2.

Grudziński E., *Po prostu i z serca*, „Polskie Państwo Pracy” 9 VI 1935, nr 6, s. 1

Horko T., *Czy znowu od początku*, „Polskie Państwo Pracy” 3 V 1935, nr 1, s. 4.

Inauguracja prac Legionu Młodzieży Polskiej, „Gazeta Lwowska” 10 XII 1938, nr 280, s. 3.

Jak to było w Krakowie – i co to będzie po tym, „Państwo Pracy” 12 IX 1937, nr 31, s. 3.

Kiersnowski R., *Pro domo sua*, „Nowe Państwo Pracy” 26 XII 1936, nr 18-19, s. 1.

Kilka słów prawdy, „Nowe Państwo Pracy” 8 XI 1936, nr 12, s. 1, 3.

Korczyński A., *W przededniu decyzji*, „Nowe Państwo Pracy” 26 XII 1936, nr 18-19, s. 2.

Kulisy obozu legionowego w oświetleniu prasy sanacyjnej. Antagonizmy osobowe i polityczne, „Goniec Warszawski” 12 VIII 1937, nr 222, s. 1.

Legion Młodych walczy z „Frontem Ludowym”, „Nowe Państwo Pracy” 27 IX 1936, nr 10, s. 1.

Litwinowicz, *Kongres zwycięstwa i wytrwania z IV Kongresu L.M. w Legionowie Morskim w dn. 28 lipca r.b.*, „Polskie Państwo Pracy” 31 VIII 1935, nr 12, s. 2.

Mirzyński F., *Czy tylko to mają do powiedzenia?*, „Kurier Wileński” 2 X 1936, nr 277, s. 1.

Nasz komentarz, „Państwo Pracy” nr 31, 12 IX 1937, s. 2.

Nie martwimy się, „Nowe Państwo Pracy” 25 IV 1936, nr 5, s. 1.

Pierwsze rewizje – pierwsze aresztowania, „Państwo Pracy” 12 IX 1937, nr 31, s. 4.

Piotrowski Z., *Polska a rzeczywistość*, „Państwo Pracy” 24 III 1935, nr 11, s. 2.

Po oświadczeniu płk. Koca, „Gazeta Polska” 22 II 1937, nr 53, s. 4.

Poza nawias idei?, „Polskie Państwo Pracy” 12 V 1935, nr 2, s. 1

Pruszyński K., *Monopol «idei Marszałka»*, w: idem, *Niezadowoleni i entuzjaści. Publicystyka*, t. 1: 1931-1939, wybór tekstów G. Pyka i J. Roszko, Warszawa 1990, s. 245-248.

Rada Główna Legionu Młodych, „Nowe Państwo Pracy” 29 II 1936, nr 2, s. 1.

Rutkowski J., *Deklaracja ideowo-polityczna Związku Młodej Polski*, „Młoda Polska” sierpień 1937, nr 1, s. 5.

Samorozwiązanie się kół seniorów Legionu Młodych, „Gazeta Polska” 20 IV 1935, nr 110, s. 4.

Stygar, *Fakty mają swoją wymowę...*, „Państwo Pracy” 9 IX 1934, nr 36, s. 1;

w.o., *Mieszaniec sanacyjno-endecki*, „Polskie Państwo Pracy” 23 IV 1935, nr 8, s. 4.

Wielka akcja konserwatystów. O rząd prawicy społecznej i stworzenie fałszywej linii podziału, „ABC – Nowiny Codzienne” 17 VIII 1937, nr 256, s. 1.

Z otwartą przyłbicą. Zwycięstwo ideologii Legionu Młodych, „Nowe Państwo Pracy” 10 X 1936, nr 11, s. 1.

Zapamiętajcie Piłsudczycy, „Państwo Pracy” 15 VIII 1937, nr 29, s. 2

Zmiany w Komendzie Głównej, „Państwo Pracy” 17 X 1934, nr 34, s. 4.

Związek Lewicy Patriotycznej, „Państwo Pracy”, 17 X 1937, nr 34, s. 1.

Hasła

„Niech żyje Polska robotników, chłopów i inteligentów pracujących!”, „Nowy Ustrój” luty 1935, nr 7, s. 12.

„Proletaryzacja Legionu – legionizacja proletariatu”, „Państwo Pracy” 30 IV 1933, nr 15, s. 1.

„Przez zmianę ustroju – do Wielkiej Mocarnej Polski”, „Państwo Pracy” 30 IV 1933, nr 15, s. 2.

„Upaństwowienie przemysłu i reforma rolna to zasadnicze postulaty polskiego świata pracy!”, „Zryw” 15 IV 1934, nr 7(20), s. 1.

„Żądamy rozdziału Kościoła od Państwa!”, „Nowy Ustrój” maj-czerwiec 1935, nr 9, s. 8.
„Żądamy uspołecznienia środków produkcji!”, „Nowy Ustrój” maj-czerwiec 1935, s. 10.

Krzysztof Siwek, Anthony J. Drexel Biddle wobec sytuacji międzynarodowej Polski w latach 1937-1939

I. Źródła archiwalne

Franklin D. Roosevelt Presidential Library:

President's Secretary's File (1933-1945)

Biddle, Anthony J. Drexel, 1937-1944

Poland, 1935-1938

Poland January 1939

Poland February-March 1939

Poland, July-December 1939

The Historical Society of Pennsylvania:

Anthony Joseph Drexel Biddle papers, Collection 3110

Department of State - Division of Current Information - Poland - Memos (1937)

Foreign Service of the United States - Poland, Memos (1937)

Norway, Poland (1935-1939)

Polish Press Digests and Notes on Poland (1937-1939)

Poland - Notes on Government (1937)

Warsaw - Memos, Letters, Handwritten Notes (1936-1938)

War - Reports on Events Leading to War (1940)

II. Źródła opublikowane

Dyplomaci USA, 1919-1939, oprac. B. Grzeloński, Pułtusk 2004.

Poland and the Coming of the Second World War. Diplomatic Papers of A.J. Drexel Biddle, Jr., United States Ambassador to Poland, 1937-1939, pod red. P.V. Cannistraro, E.D.

Wynot, T.P. Kovaleff, Columbus 1976.

Polska. Styczeń-sierpień 1939 r. Analizy i prognozy, oprac. B. Grzeloński, Warszawa 1986.

Wrzesień 1939 r. w relacjach dyplomatów, oprac. A. Skrzypek, Warszawa 1989.

III. Wspomnienia i dzienniki

Beck J., *Wspomnienia o polskiej polityce zagranicznej, 1926-1939*, oprac. A. M. Cienciała, Kraków-Warszawa 2015.

Starzeński P., *Trzy lata z Beckiem*, Warszawa 1991.

Szembek J., *Diariusz i teki J. Szembeka (1935-1945)*, t. IV, oprac. J. Zarański, Londyn 1972.

IV. Publikacje

Batowski H., *Austria i Sudety, 1919-1938*, Poznań 1968.

Batowski H., *Kryzys dyplomatyczny w Europie. Jesień 1938-wiosna 1939*, Warszawa 1962.

Geopolityka i zasady. Studia z dziejów polskiej myśli politycznej, pod red. J. Kloczkowskiego, Kraków 2009.

Grudziński P., *Przyszłość Europy w koncepcjach Franklina D. Roosevelta (1933-1945)*, Wrocław 1980.

Grzełowski B., *Dyplomacja Stanów Zjednoczonych wobec zagrożenia Czechosłowacji i Polski. 12 maja 1938-1 września 1939*, Warszawa 1995.

Kamiński M. K., Zacharias M. J., *Polityka zagraniczna Rzeczypospolitej Polskiej, 1918-1939*, Warszawa 1998.

Kołąkowski P., M. Jarnecki, „Ukraiński Piemont”. *Ruś Zakarpacka w okresie autonomii, 1938-1939*, Kraków 2017.

Kornat M., *Polityka równowagi w latach 1934-1939. Polska między Wschodem a Zachodem*, Kraków 2007.

Kornat M., *Polska 1939 roku wobec paktu Ribbentrop-Mołotow*, Warszawa 2002.

Mania A., *Department of State, 1789-1939. Pierwsze 150 lat udziału w polityce zagranicznej USA*, Kraków 2011.

Mania A., *Polityka Stanów Zjednoczonych wobec Związku Radzieckiego w latach 1933-1941*, Warszawa 1987.

Potocki R., *Polityka państwa polskiego wobec zagadnienia ukraińskiego w latach 1930-1939*, Lublin 2003.

Winid B., *W cieniu Kapitolu. Dyplomacja polska wobec Stanów Zjednoczonych Ameryki, 1919-1939*, Warszawa 1991.

Wojciechowski M., *Stosunki polsko-niemieckie, 1933-1938*, Poznań 1965.

Marek Mikołajczyk, Od początków niepodległości do odzyskania wolności. Polska w relacjach zachodnich obserwatorów w latach 1918-1989

1. Źródła opublikowane

Documents Diplomatiques Français, 1962, t. 1.

Foreign Relations of the United States, 1955-1957, t. XXV.

Jankowiak S., Makowski E., *Poznański Czerwiec 1956 w dokumentach*, Poznań 1995.

Ku zwycięstwu „Solidarności”. Korespondencja Ambasady USA w Warszawie z Departamentem Stanu styczeń-wrzesień 1989, Dokumenty do dziejów PRL, zeszyt 18, wstęp i wybór Gregory F. Domber, Warszawa 2006.

Polityka Stanów Zjednoczonych wobec Polski w świetle faktów i dokumentów (1980-1983), Warszawa 1984;

Raporty roczne Ambasady Brytyjskiej w Warszawie 1945–1970 (oprac. M. Nurek), Warszawa 2003.

2. Pamiętniki i wspomnienia

Bliss Lane A., *Widziałem Polskę zdradzoną*, Warszawa 2008.

De Gaulle Ch., *Lettres, notes et carnets*, t. 1: 1905-1941, Paris 2010

De Gaulle Ch., *La bataille de la Vistule*, w: Ch. de Gaulle, *Le fil de l'épée et autres écrits*, Paris 1994, s. 565-583.

Fouchet Ch., *Mémoires d'hier et de demain. Au service du général de Gaulle*, Paris 1971.

Laroche J., *Polska 1926-1935*, Warszawa 1966.

Mérétik G., *Noc generała*, Warszawa 1989.

Noël L., *Agresja niemiecka na Polskę*, Warszawa 1966.

Peyrefitte A., *C'était de Gaulle*, t. 3, Paris 2000.

Reagan R., *An American Life*, New York 1990.

Reale E., *Raporty. Polska 1945-1946*, Warszawa 1991.

Starzeński P., *Trzy lata z Beckiem*, Warszawa 1991.

Thatcher M., *Moje lata na Downing Street*, Warszawa 2012.

Wałęsa, L. *Droga nadziei*, Kraków 1990.

Wrzesień 1939 r. w relacjach dyplomatów: Józefa Becka, Jana Szembeka, Anthony'ego Drexel-Biddle'a, Leona Noëla i innych, (wybór i opracowanie A. Skrzypek), Warszawa 1989.

3. Opracowania i artykuły

Grzełoński B., *Dyplomacja Stanów Zjednoczonych wobec zagrożenia Czechosłowacji i Polski. 12 maja 1938-1 września 1939*, Warszawa 1995.

Hall A., *Osobista historia III Rzeczypospolitej*, Warszawa 2011.

- Hajdasz J., *Szczekaczka czyli Rozgłośnia Polska Radia Wolna Europa*, Poznań 2006.
- Heruday-Kiełczewska M., *Reakcja Francji na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce: grudzień 1981 – styczeń 1982*, Warszawa 2012.
- Jankowiak S., *Reakcje Zachodu na Poznański Czerwiec 1956*, „Kronika Wielkopolski” 1996, nr 3.
- Jarosz D., Pasztor M., *Stosunki polsko-francuskie 1944-1980*, Warszawa 2008.
- Kengor P., *Ronald Reagan i obalenie komunizmu. Zbliżenie na Polskę*, Warszawa 2007.
- Kula M., *Paryż, Londyn i Waszyngton patrzą na Październik 1956 r. w Polsce*, Warszawa 1992.
- Malinowski K., *Polityka Republiki Federalnej Niemiec wobec Polski w latach 1982-1991*, Poznań 1997.
- Mazurkiewicz A., *Dyplomacja Stanów Zjednoczonych wobec wyborów w Polsce w latach 1947 i 1989*, Warszawa 2007.
- Mazurkiewicz A., *Prasa amerykańska wobec wyborów w Polsce w latach 1947 i 1989*, Gdańsk 2009.
- Piszczkowski T., *Anglia a Polska 1914-1939 w świetle dokumentów brytyjskich*, Londyn 1975.
- Pleskot P., *Kłopotliwa panna „S”. Postawy polityczne Zachodu wobec „Solidarności” na tle stosunków z PRL (1980–1989)*, Warszawa 2013.
- Sądecki J., *Trzynastu. Premierzy wolnej Polski*, Kraków 2009.
- Schramm T., *Francuskie misje wojskowe w państwach Europy Środkowej: 1919-1939*, Poznań 1987.
- Skórzyński J., *Rewolucja Okrągłego Stołu*, Kraków 2009, s. 152.
- Tebinka J., *Polityka rządu Margaret Thatcher wobec Polski w latach 1979-1989*, w: *Świat wobec „Solidarności” 1980-1989*, red. P. Jaworski i Ł. Kamiński, Warszawa 2013.

Monika Piotrowska, Konsekwencje prymatu piktorializmu w międzywojennej fotografii polskiej

- Baden Pritchard H., F.C.S., *The Photographic Studios of Europe*, London, 1882.
- Beckers M., Moortgat E., *Atelier Lotte Jacobi: Berlin, New York*, Berlin 1997 i 1998.
- Bułhak J., *Motyw klasyczny a motyw „urbanistyczny” we fotografii*, w: *Niektóre zagadnienia fotografii polskiej*, Lwowskie Towarzystwo Fotograficzne, Lwów 1929.
- Erich Salomon*, https://de.wikipedia.org/wiki/Erich_Salomon, data wejścia na stronę 20.08.2018.

- Guide to the Lotte Jacobi Papers, 1898-2000*, <http://www.library.unh.edu/find/archives/collections/lotte-jacobi-papers-1898-2000> (20.08.2018).
- Gola A., *Poziom na dwa łamy. Śląska fotografia prasowa w 'Trybunie Robotniczej' i 'Dzienniku Zachodnim' 1960-1989*, Katowice 2015.
- Julius Cornelius Schaarwächter, https://de.wikipedia.org/wiki/Julius_Cornelius_Schaarwächter#cite_note-Danuta_Thiel-Melerski-9 (20.08.2018).
- Julius Cornelius Schaarwächter, <http://www.fotorevers.eu/de/fotograf/Schaarw!E4chter/1772> (20.08.2018).
- Kaufhold E., *Bilder des Übergangs. Zur Mediengeschichte von Fotografie und Malerei in Deutschland um 1900*, Marburg 1986.
- Kemp W., *Historia fotografii. Od Daguerre'a do Gursky'ego*, Kraków 2014.
- Kondziela H., *Roman Stefan Ulatowski*, Poznań, 1964.
- Kosidowski J., *Zawód: fotoreporterzy*, Warszawa 1984.
- Krzanicki M., *Fotografia i propaganda. Polski fotoreportaż prasowy w dwudziestoleciu międzywojennym*, Kraków 2013.
- Kubiak J., *Lotte Jacobi – Poznań, Berlin, Nowy Jork*, „Kronika Miasta Poznania” 2011/3 („Fotografia”), s. 212-219.
- Levenson Ross M., *Lotte Jacobi 1896-1990*, <https://jwa.org/encyclopedia/article/jacobi-lotte> (20.08.2018).
- Malinowski M., *Roman Stefan Ulatowski – fotograf, który malował obiektywem*, „Kronika Miasta Poznania” 2011/3 („Fotografia”), s. 168-175.
- Mulczyński J., *Kształcenie w dziedzinie fotografii artystycznej w Poznaniu*, „Kronika Miasta Poznania” 2011/3 („Fotografia”), s. 265-280.
- Mulczyński J., *Wystawy fotograficzne w Poznaniu do 1939 roku*, „Kronika Miasta Poznania” 2011/3 („Fotografia”), s. 128-144.
- Nowak J. K., *Listy z Afryki do żony. Korespondencja z podróży 1931-36*, t. I-III, Poznań 2014-2016.
- Piotrowska M., *Fotograf poeta. Katastrofa humanistów*, Poznań 2016.
- Piwowarski J., *Fotografia artystyczna i jej wystawiennictwo w Polsce okresu międzywojennego*, Częstochowa 2002.
- Piwowarski J., *Poznańskie Towarzystwo Miłośników Fotografii (1924-1939)*, [w:] KMP, op. cit., s. 145-156.
- Piwowarski J., *Jan Bułhak – „enfant terrible” polskiej fotografii?*, „Prace naukowe AJD. Edukacja plastyczna. Fotografia”, t. 8, Częstochowa 2013, s. 57-66.

Płażewski I., *Spojrzenie w przeszłość polskiej fotografii*, Warszawa 1982.

Szymanowicz M., *Miejsce piktorializmu w historii polskiej fotografii dwudziestolecia międzywojennego*, praca doktorska pod kier. prof. Piotra Piotrowskiego, UAM w Poznaniu, 2004.

Szymanowicz M., *Topografia sukcesu*, w: *Artium Quaestiones*, Poznań 2006, t. XVII, Wydawnictwo Naukowe UAM, s. 9.

Świtała T., *Zbigniew Zielonacki*, „Kronika Miasta Poznania” 1971/1 (dział *Sylwetki Poznańskie*), s. 145-155.

Wojnecki S., *Prof. dr Tadeusz Cyprian – epoka i pojęcie polskiej fotografii*, w: *Tadeusz Cyprian ur. 1898 – zm. 1979*, katalog wystawy Okręg Wielkopolski ZPAF, Warszawa-Poznań 1983.

Ziębińska-Lewandowska K., *Między dokumentalnością a eksperymentem. Krytyka fotograficzna w Polsce w latach 1946-1989*, Warszawa 2014.

Żdźarski W., *Historia fotografii warszawskiej*, Warszawa 1974.

Zbiory

Materiały Tadeusza Cypriana, zb. PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu, sygn. P. III-73.

Czasopisma

Chronik 1908-1998. DVF (Deutscher Verband für Fotografie e.V.), <http://www.dvf-westfalen.de/dokumente/dvf-chronik-1908-1998.pdf> (20.08.2018).

„Fotograf Polski” R. 14: 1929, nr 4.

„Orędownik” nr 42, 21.02.1938.

Krzysztof Łagojda, Początki polskiej administracji na ziemi kłodzkiej po zakończeniu II wojny światowej

Balbus T., *Organizacja struktur organów bezpieczeństwa na Dolnym Śląsku*, w: *Urząd Bezpieczeństwa na Dolnym Śląsku 1945-1956. Z badań nad organizacją i działalnością aparatu bezpieczeństwa. Studia i materiały IPN*, red. R. Klementowski, K. Szwagrzyk, Wrocław 2012.

Białokur M., *Zanim wkroczyli na Śląsk. Podgrzewanie nienawiści do Niemców w szeregach Armii Czerwonej w okresie II wojny światowej*, w: *Koniec wojny na Śląsku. Rok 1945. Studia i materiały*, red. K. Jasiak, K. Kawalec, P. Stanek, Wrocław-Opole-Warszawa 2018.

Dolny Śląsk, red. K. Sosnowski, M. Suchocki, t. 1, cz. 2, Poznań 1948.

Herzig A., Ruchniewicz M., *Dzieje Ziemi Kłodzkiej*, Hamburg-Wrocław 2006.

- Hytrek-Hryciuk J., „Rosjanie nadchodzą!”. *Ludność niemiecka a żołnierze Armii Radzieckiej (Czerwonej) na Dolnym Śląsku w latach 1945-1948*, Wrocław 2013, wyd. II poprawione i uzupełnione.
- Kamiński M. K., *Polsko-czechosłowackie stosunki polityczne 1945-1948*, Warszawa 1990.
- Kaszuba E., *Trudny sojusz. Polsko-sowieckie odniesienia w powojennym Wrocławiu*, „Rocznik Wrocławski” 1995, t. 2.
- Kinstler M., *Grupy Operacyjne Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów i Ministerstwa Przemysłu. Dolny Śląsk (kwiecień-wrzesień 1945)*, Wrocław 1987.
- Kościk E., *Osadnictwo wiejskie w południowych powiatach Dolnego Śląska w latach 1945-1949*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1982.
- Krogulski M. L., *Okupacja w imię sojuszu. Armia Radziecka w Polsce 1944-1956*, Warszawa 2000.
- Łabaczuk M., *Bystrzyca Kłodzka w latach 1945-1950. Społeczne i polityczne problemy zasiedlania i zagospodarowania miasta*, Opole 2004 (maszynopis rozprawy doktorskiej).
- Łach M., *Status prawny komendantur wojennych Armii Czerwonej na Ziemiach Zachodnich i Północnych Polski 1945 r.*, w: *Ziemie odzyskane pod wojskową administracją radziecką po II wojnie światowej. Materiały z konferencji*, red. S. Łach, Słupsk 2000.
- Łewycki B., *Terror i rewolucja*, Warszawa 2004.
- Magierska A., *Ziemie zachodnie i północne w 1945 roku. Kształtowanie się podstaw polityki integracyjnej państwa polskiego*, Warszawa 1978.
- Marczak T., *Granica zachodnia w polskiej polityce zagranicznej w latach 1944-1950*, Wrocław 1995.
- Marczak T., *Kłodzko powojenne*, w: *Kłodzko. Dzieje miasta*, red. R. Gładkiewicz, Kłodzko 1998.
- Michalska J., *Obejmowanie władzy na Dolnym Śląsku przez polską administrację w 1945 roku*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1964, nr 4.
- Mróz Stefan, *Wykazy władców i władz. Okres po II wojnie światowej. Starostowie*, w: *Kłodzko. Dzieje miasta*, red. R. Gładkiewicz, Kłodzko 1998.
- Niemcy w Polsce 1945–1950. Wybór dokumentów*, t. 4: *Pomorze Gdańskie i Dolny Śląsk*, wybór i oprac. I. Eser i in., red. D. Boćkowski, Warszawa 2001.
- Pałys P., *Czechosłowackie roszczenia graniczne wobec Polski 1945-1947. Racibórz, Głubczyce, Kłodzko*, Opole 2007.
- Ropelewski A., *Pionierskie lato*, Warszawa 1972.

Ruchniewicz M., *Koniec i początek. Lata 1945–1946 w Dusznikach i regionie kłodzkim w zapisach autobiograficznych*, „Rocznik Muzeum Papiernictwa” 2017, t. XI.

Ruchniewicz M., *Lata 1945–1948*, w: *Dolny Śląsk. Monografia historyczna*, red. W. Wrześniński, Wrocław 2006.

Ruchniewicz M., Rosik S., Wiszewski P., *Bystrzyca Kłodzka. Zarys rozwoju miasta na przestrzeni wieków*, Wrocław-Bystrzyca Kłodzka 2007.

Sakaluk R., *Kłodzko 1945-1947*, „Rocznik Ziemi Kłodzkiej” 1964, t. 6.

Torańska T., *Oni*, Warszawa 2004.

Zaremba M., *Wielka trwoga. Polska 1944-1947. Ludowa reakcja na kryzys*, Kraków 2012.

Michał Białkowski, Działalność Karola Wojtyły na forum Konferencji Episkopatu Polski (1958-1978)

I. Źródła archiwalne

Archiwum Konferencji Episkopatu Polski (AKEP)

Archiwum Konferencji Episkopatu Polski, dokument łaciński: *Statutum Conferentiae Episcoporum Poloniae, Varsaviae, die 13 februarii Anno 1969*.

Archiwum Archidiecezjalne Warszawskie (AAW)

Zespół Sekretariatu Prymasa Polski (SPP):

Protokoły Komisji Głównej/Rady Głównej Episkopatu Polski (KGEP/RGEP)

AAW, SPP, Protokoły KGEP, sygn. II 4/19, 21-23, 25, 27-31

Protokoły Konferencji Episkopatu Polski (KEP)

AAW, SPP, Protokoły KEP, sygn. II 4/183, 184, 187, 204, 219-222, 225-227, 229, 232-236, 241-243, 245-248, 252, 259, 260, /263, /264, 267, 270, 276, 277, 279, 282, 284, 292, 294

AAW, SPP,teczka: Sobór Watykański II. Sesje polskich ojców soborowych (od 29 IX 1963 r. do 4 XII 1965 r.)

II. Źródła drukowane

Białkowski M., *Protokoły konferencji polskich ojców soborowych. Zbiór dokumentów 1962-1965*, Lublin 2018 [w druku].

Biskupi polscy na pięćsetną rocznicę śmierci świętego Jana z Kęt, profesora Uniwersytetu Krakowskiego, w *Listy pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paris 1975.

Casaroli A., *Pamiętniki. Męczeństwo cierpliwości. Stolica Święta i kraje komunistyczne*, tłum. T. Żeleźnik, Warszawa 2001.

- Deklaracja w sprawie wychowania katolickiej młodzieży w Polsce*, w: *Listy pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paris 1975.
- Duszpasterski Synod Archidiecezji Krakowskiej 1972-1979*, t. 1. *Przebieg prac synodalnych. Dokumenty synodu*, t. 2. *Dokumentacja*, Kraków 1985.
- Głos biskupów polskich w obronie zagrożonego bytu narodu*, w: *Listy pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paris 1975.
- Lasota M., *Donos na Wojtyłę. Karol Wojtyła w teczkach bezpieczeństwa*, Kraków 2006.
- List pasterski Episkopatu Polski na rozpoczęcie roku posoborowego*, w: *Listy pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paris 1975.
- Memoriał Episkopatu Polski do Rządu o wolności religijnej jako podstawie normalizacji stosunków pomiędzy państwem a Kościołem*, w: P. Raina, *Kościół w PRL. Dokumenty*, t. 2, Poznań 1995.
- Protest Episkopatu Polski skierowany do Rady Państwa w sprawie znieważenia obrazu Matki Bożej Częstochowskiej przez władze administracyjne oraz gwałcenia uczuć religijnych*, P. Raina, *Kościół w PRL. Dokumenty*, t. 2, Poznań 1995.
- Skrzypczak R., *Karol Wojtyła na Soborze Watykańskim II. Zbiór wystąpień*, Warszawa 2011.
- Słowo biskupów polskich z Milenijnej Konferencji Episkopatu przy grobie św. Wojciecha w Gnieźnie*, w: *Listy pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paris 1975.
- Słowo Episkopatu Polski o wydarzeniach marcowych*, w: *Listy pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paris 1975.
- Słowo pasterskie biskupów w Uroczystość Świętej Rodziny*, w: *Listy pasterskie Episkopatu Polski 1945-1974*, Paris 1975.
- Teczki Wojtyły*, wybór, oprac i red. C. Wilanowski, Warszawa 2003.
- Wojtyła K., *Kazania 1962-1978*, Kraków 1979.
- Wojtyła K., *Kościół w tajemnicy Odkupienia. Interpretacja Vaticanum II*, wybór i oprac. A. Dobrzyński, Rzym 2012.
- Wojtyła K., *Nauczyciel i Pasterz*, t. 1. *Listy pasterskie–Komunikaty– Zarządzenia 1959-1978*, zebrał i oprac. M. Jagosz, Rzym 1987.
- Wojtyła K., *Nauczyciel i Pasterz*, t. 2. *Memoriały i pisma do rządu i władz administracyjnych 1959-1978*, zebrał i oprac. M. Jagosz, Kraków 1998.
- Wojtyła K., *Odnowa Kościoła i świata. Refleksje soborowe*, wybór i oprac. A. Dobrzyński, Rzym 2014.
- Wojtyła K., *Vaticanum II czas twórczego myślenia. Wypowiedzi soborowe*, wybór i oprac. A. Dobrzyński, Rzym 2014.

III. Opracowania:

Bejze B., *Kronika Soboru Watykańskiego II*, Częstochowa 2000.

Białkowski M., *Od bulli «Episcoporum Poloniae coetus» do wyboru Kardynała Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. Druga faza recepcji Soboru Watykańskiego II w Polsce (1972-1978)*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 3. 1972-1978, red. M. Siedziako, Z. Stanuch, G. Wejman, Szczecin-Warszawa 2018 [w druku].

Białkowski M., *Od Vaticanum II do bulli «Episcoporum Poloniae coetus». Pierwsza faza recepcji Soboru Watykańskiego II w Polsce (1966-1972) – wybrane zagadnienia*, w: *Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, t. 2. 1956-1972, red. M. Siedziako, Z. Stanuch, G. Wejman, Szczecin-Warszawa 2017.

Białkowski M., *Początki odnowy posoborowej w Kościele katolickim w Polsce (do 1972 roku). Zarys wybranych problemów*, „Nasza Przeszość”, 128 (2017).

Białkowski M., *Wokół Soboru Watykańskiego II. Studia i szkice*, Toruń 2016.

Dyduch J. M., *Kardynał Karol Wojtyła w służbie Konferencji Episkopatu Polski*, Kraków 2007.

Dyduch J. M., *Kardynał Karol Wojtyła w służbie Kościołowi Powszechnemu. Udział w pracach Kurii Rzymskiej i Synodów Biskupich*, Kraków 1998.

Dyduch J. M., *Kształt prawny Konferencji Episkopatu Polski*, „Prawo Kanoniczne” 2013, nr 2 (56).

Dyduch J. M., *Rola Kardynała Karola Wojtyły w pracach Komisji Apostolstwa Świeckich*, w: *Karol Wojtyła jako biskup krakowski*, red. T. Pieronek, R. Zawadzki, Kraków 1988.

Dyduch J. M., *Troska kard. Karola Wojtyły o wolność nauki*, „Annales Canonici” 9 (2013).

Dyduch J. M., *Udział kardynała Karola Wojtyły w pracach Kongregacji Wychowania Chrześcijańskiego*, „Roczniki Nauk Prawnych” t. VII, 1997.

Dyduch J. M., *Udział kardynała Karola Wojtyły w pracach Rady Świeckich*, „Prawo Kanoniczne. Kwartalnik Prawno-Historyczny”, 1996, nr 39/1-2.

Dyduch J. M., *Wkład kardynała Karola Wojtyły w dzieło I Synodu Biskupów w 1967 r.*, „Prawo Kanoniczne. Kwartalnik Prawno-Historyczny” 1996, nr 39/3-4.

Dziwisz S., *Świadectwo. Stanisław Dziwisz w rozmowie z Gian Franco Svidercoschim*, przekł. M. Wolińska-Riedi, Warszawa 2008.

Góralski W., *Wydział teologiczny na uniwersytecie. Aspekt historyczny i prawny*, „Studia Nauk Teologicznych PAN”, t. 3(2008): *Teologia na uniwersytecie*, s. 38;

Halík T., *Wierny w czasie i wieczności. Josef Zvěřina 1913-1990*, w: idem, *Wyzwoleni, jeszcze nie wolni*, Poznań 1997.

- Jan Paweł II, *Dar i tajemnica*, Kraków 1996.
- Jan Paweł II, *Wstańcie, chodźmy!*, Kraków 2004.
- Kakowski A., *Z niewoli do niepodległości. Pamiętniki*, słowo wstępne kard. J. Glemp, Prymas Polski, red. i oprac. T. Krawczak, R. Świętek, Kraków 2000.
- Kalendarium życia Karola Wojtyły*, oprac. A. Boniecki, wyd. I – Kraków 1983, wyd. II – Kraków 2000.
- Karol Wojtyła jako biskup krakowski*, red. T. Pieronek, R. M. Zawadzki, Kraków 1988.
- Kubiś A., *Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie w latach 1954-1981*, Kraków 2005.
- Kubiś A., *III Kongres Teologów Polskich: 14-16 IX 1976 r.*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 1977, nr 15/2.
- Ku prawdzie i wolności. Komunistyczna bezpieka wobec kard. Karola Wojtyły*, red. J. Marecki, F. Musiał, seria „*Niezłomni*”, Kraków 2009.
- Lasota M., *Wojtyła na podsłuchu*, Kraków 2014.
- Mariański J., *Apostolstwo świeckich w Kościele*, w: *W dwudziestolecie Soboru Watykańskiego II. Recepcja – doświadczenia – perspektywy*, red. J. Homerski, F. Szulc, Lublin 1987.
- Morawiec E., *Kongres teologów polskich w Lublinie*, „*Studia Philosophiae Christianae*” 1972, nr 8/2.
- Moskwa J., *Droga Karola Wojtyły*, t. 1. *Na tron Apostołów 1920-1978*, Warszawa 2014.
- Noszczak B., *Polityka państwa wobec Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce w okresie internowania prymasa Stefana Wyszyńskiego 1953-1956*, Warszawa 2008.
- Pest Cz., *Kardynał Edmund Dalbor (1869-1926), pierwszy prymas Polski Odrodzonej*, Poznań 2004.
- Pietrzak J., *Pełnia prymasostwa. Ostatnie lata prymasa Polski kardynała Augusta Hlonda (1945-1948)*, t. 1-2, Poznań 2009.
- Smoliński M. G., *Biskup Negocjator Zygmunt Choromański (1892-1968). Biografia niepolityczna?*, Warszawa 2014.
- Stefan Kardynał Wyszyński, Karol Kardynał Wojtyła. Spotkania w Republice Federalnej Niemiec*, Poznań 1979.
- Stępień M., *Pozycja prawna Konferencji Episkopatu Polski. Studium prawno-historyczne*, Łomża 2014.
- Synod krakowski odczytany na nowo. Materiały z sympozjum „Duszpasterski Synod Archidiecezji Krakowskiej 1972-1979 XXV lat od zakończenia” zorganizowanego przez Instytut Prawa Kanonicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie dnia 8 czerwca 2004 r.*, red. A. Chrapkowski, A. Wójcik, Kraków 2005.

Szczepaniak J., *Kościelny ośrodek akademicki w Krakowie w wizji i działaniu Karola Wojtyły (1959-1978)*, „Textus et Studia” nr 2(6) 2016.

Wąsowicz J., *Kardynał Štěpán Trochta SDB – więzień dwóch systemów totalitarnych*, „Fides, Ratio et Patria. Studia Toruńskie” 7/2017.

Wilk S., *Episkopat Kościoła katolickiego w Polsce w latach 1918-1939*, Lublin 1992.

Woźniakowski J., *Świeccy*, Kraków 1987.

Zakrzewski T. P., *Wspomnienia*, wyd. i oprac. M. M. Grzybowski, Ciechanów-Płock 2016.

Żaryn J., *Dzieje Konferencji Episkopatu Polski w zarysie (1919-1945-1989-2000)*, w: *Komunikaty Konferencji Episkopatu Polski 1945-2000*, wstęp i oprac. J. Żaryn, Poznań 2006.

Kantor R., *Rola Konferencji Biskupów w działalności apostolskiej w świetle listów pasterskich*, „Textus et Studia” nr 2 (2)2015.

Jan Barcz , Zwrot w stosunkach polsko niemieckich

Barcz J., *Pomoc dla ofiar prześladowania nazistowskiego (Polsko-niemieckie porozumienie z 16 X 1991)*, „Państwo i Prawo” 1992, nr 1.

Barcz J., Jałowiecki B., Kranz J., *Między pamięcią a odpowiedzialnością. Rokowania w latach 1998-2000 w sprawie świadczeń za pracę przymusową*, Warszawa 2004.

Barcz J., *Odszkodowania wojenne od Niemiec dla Polski po upływie 70 lat od zakończenia II wojny światowej w świetle prawa międzynarodowego*, „Państwo i Prawo” 2017, nr 11.

de la Croix E. F., *Staatsvertragliche Ergänzungen der Entschädigung*, w: *Der Werdegang des Entschädigungsrechts unter national- und völkerrechtlichem und politologischem Aspekt*, München 1985.

Die Einheit. Das Auswärtige Amt, das DDR-Außenministerium und der Zwei-plus-Vier Prozess, hrsg von H. Möller, I. D. Pautsch, G. Schöllgen, H. Wentker, A. Wirsching, Göttingen 2015.

Ekspertyza w sprawie roszczeń Niemiec przeciwko Polsce w związku z drugą wojną światową sporządzona na zlecenie rządów Republiki Federalnej Niemiec i Rzeczypospolitej Polskiej przez prof. dr hab. Jana Barcza i prof. dr hab. Jochena A. Froweina (2 listopada 2004 r.). Tekst w języku polskim: „Sprawy Międzynarodowe” 2005, nr 1.

Helmut Kohl: „Ich wollte Deutschlands Einheit“, Dargestellt von K. Diekmann und R.G. Reuth, Berlin 1996.

- Konferencja dwa plus cztery. Aspekty polskie.* Opracowanie, wybór i przygotowanie do druku M. Jabłonowski, W. Janowski, G. Sołtysiak, Warszawa 2016.
- Polska wobec zjednoczenia Niemiec 1989-1991. Dokumenty dyplomatyczne,* red. W. Borodziej, Warszawa 2006.
- Polska – Niemcy. Na drodze ku porozumieniu i pojednaniu, Zbiór dokumentów związanych, z wizytą kanclerza federalnego RFN Helmuta Kohla w Polsce w dniach 9-14 listopada 1989 r.,* Wstęp, wybór i opracowania J. Barcz, Poznań 1990.
- Problem reparacji, odszkodowań i świadczeń w stosunkach polsko-niemieckich 1944-2004.* T. II. *Dokumenty,* red. S. Dębski i W.M. Góralski, Warszawa 2004.
- Problem odszkodowań cywilnych za straty i szkody, poniesione wskutek prześladowań ze strony władz III Rzeszy Niemieckiej (1939-1945). Wybór dokumentów,* cz. II, B. Franczyk i K. Staszko, Warszawa 1973.
- Ruchniewicz K., *Polskie zabiegi o odszkodowania niemieckie 1944/45-1975,* Wrocław 1975.
- Sułek J., *Niemiecka pomoc humanitarna i finansowa w latach 1991-2004 dla poszkodowanych przez III Rzeszę w Polsce.* w: *Problemy reparacji, odszkodowań i świadczeń w stosunkach polsko-niemieckich 1944-2004.* Tom I (red. W.M. Góralski), Warszawa 2004.
- Sułek J., *Polska koncepcja procesu normalizacji stosunków z RFN w 1989 r.,* w: *Przełom i wyzwanie. XX lat polsko-niemieckiego Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy 1991-2011,* red. W. M. Góralski, Warszawa 2011.
- Sułek J., *Ofensywa polskiej dyplomacji w celu zakończenia polsko-niemieckiego sporu granicznego,* w: *Przełom i wyzwanie. XX lat polsko-niemieckiego Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy 1991-2011,* red. W. M. Góralski, Warszawa 2011.
- Sułek J., *Polski wkład do ostatecznego uregulowania pokojowego w odniesieniu do Niemiec. Wspólne zwyciężenie polsko-niemieckiego sporu granicznego,* w: *Przełom i wyzwanie. XX lat polsko-niemieckiego Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy 1991-2011,* red. W. M. Góralski, Warszawa 2011.
- Tomala M., *Patrząc na Niemcy. Od wrogości do porozumienia,* Warszawa 1997.

Agnieszka Szczepaniak-Kroll, Wpływ transnacionalizacji Polaków w Berlinie na ich tożsamość

- Blumberg-Stankiewicz K., *Migranten aus Polen. Die Folgen der Aussiedlerkategorisierung im Schatten der deutsche Einwanderungs- und Integrationspolitik*, VDM Verlag Dr. Müller, Saarbrücken 2007.
- Budakowska E., *Współczesne migracje a nowe wyzwania wobec identyfikacji narodowo-kulturowej*, w: E. Budakowska (red.), *Tożsamość bez granic. Współczesne wyzwania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005, s. 49-72.
- Budyta-Budzyńska M. *Socjologia narodu i konfliktów etnicznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- Budyta-Budzyńska M., *Adaptacja, integracja, asymilacja, integracja – próba ujęcia teoretycznego*, w: M. Budyta-Budzyńska (red.), *Integracja czy asymilacja? Polscy imigranci w Islandii*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2011, s. 44-65.
- Cziomer E., *Stosunki polsko-niemieckie po zjednoczeniu Niemiec. Próba bilansu*, w: J. Holzer, J. Fiszer (red.), *Przemiany Polsce i NRD po 1989 r.*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 1996, s. 153-170.
- Edensor T., *Tożsamość narodowa, kultura popularna i życie codzienne*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2002.
- Glick Schiller N., Basch L., Blanc-Szanton Ch. (red.) *Towards a Definition of Transnationalism: Introductory Remarks and Research Questions*, w: N. Glick Schiller, L. Basch, Ch. Blanc-Szanton (red.), *Towards a Transnational Perspective on Migration: Race, Class, Ethnicity, and Nationalism Reconsidered*, "Annales of the New York Academy of Sciences" 1992, nr 645, s. IX-XIV.
- Glorius B., *Transnationale Perspektiven. Eine Studie zur Migration zwischen Polen und Deutschland*, Transcript Verlag, Bielefeld 2005.
- Goffman E., *Piętno. Rozważania o zranionej tożsamości*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005.
- Górniak J. Tożsamość narodowa a tożsamość polska, w: *Tożsamość europejska a tożsamość polska*, Polska Akademia Nauk, Warszawa 2005, s. 10-30.
- Grzymała-Kazłowska A., *Ku socjologii mobilnego społeczeństwa? Rozwój nowych koncepcji migracji i integracji a socjologia*, „Studia Socjologiczne” 2013, 3 (21), s. 31-52.
- Hall S., *Kulturelle Identität und Globalisierung*, w: K. H. Hörning, R. Winter (red.), *Widerspenstige Kulturen. Cultural Studies als Herausforderung*, Suhrkamp, Frankfurt am Main 1999, s. 393-441.
- Jałowiecki Bohdan, Szczepański Marek 2002, *Rozwój lokalny i regionalny w perspektywie socjologicznej*, Tychy: Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych.

- Jankowiak S., *Wysiedlenia Niemców z Polski po II wojnie światowej*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 3/2 (6), s. 139-160. [http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Pamiec_i_Sprawiedliwosc/Pamiec_i_Sprawiedliwosc-r2004-t3-n2_\(6\)/Pamiec_i_Sprawiedliwosc-r2004-t3-n2_\(6\)-s139-160/Pamiec_i_Sprawiedliwosc-r2004-t3-n2_\(6\)-s139-160.pdf](http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Pamiec_i_Sprawiedliwosc/Pamiec_i_Sprawiedliwosc-r2004-t3-n2_(6)/Pamiec_i_Sprawiedliwosc-r2004-t3-n2_(6)-s139-160/Pamiec_i_Sprawiedliwosc-r2004-t3-n2_(6)-s139-160.pdf) (25.01.2017).
- Jasińska-Kania A. *Zmiany wartości Polaków a procesy transformacji, europeizacji i globalizacji*, w: A. Jasińska-Kania (red.), *Wartości i zmiany. Przemiany postaw Polaków w jednoczącej się Europie*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2012, s. 218-341.
- Jenkins P., Hague C., *Place identity, planning and participation*, Routledge, London 2005.
- Kaluża A., *Zuwanderer aus Polen in Deutschland*, „UTOPIE Kreativ” H. 141/142 (Juli/August 2002), s. 699-709, http://www.rosalux.de/fileadmin/rls_uploads/pdfs/141_142_kaluza.pdf, (23.02.2017).
- Kłoskowska A., *Kultury narodowe u korzeni*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Kornacka-Skwara E., *Tożsamość narodowa w świetle przemian kulturowych*, „Prace naukowe Akademii i im. Jana Długosza w Częstochowie”, Seria: Pedagogika, z. XX, 2011, s. 113-120.
- Miera F., *Polski Berlin. Migration aus Polen nach Berlin*, Westfälisches Dampfboot, Münster 2007.
- Misiak W., *Tożsamość a przyszłość państw narodowych*, w: E. Budakowska (red.), *Tożsamość bez granic. Współczesne wyzwania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa: 2005, s. 73-98.
- Ossowski S., *O ojczyźnie i narodzie*, PWN, Warszawa 1984.
- Pallaske Ch., *Die Migration aus Polen in die Bundesrepublik Deutschland*, w: Ch. Pallaske (red.), *Die Migration von Polen nach Deutschland. Zur Geschichte und Gegenwart eines europäischen Migrationssystem*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden 2001.
- Pomian K., *Europa i jej narody*, Wydawnictwo słowo/ obraz terytoria (wydanie trzecie) Gdańsk 2004.
- Pries L., *Transnationalisierung der sozialen Welt*, Suhrkamp, Frankfurt am Main, 2007.
- Schmidt J., *Nowe tożsamości w czasach transformacji europejskich*, Wydawnictwo News, Poznań 2009.
- Smolicz J., *Wartości rdzenne i tożsamość kulturowa*, „Kultura i Społeczeństwo” 1987, nr 1, s. 59-75.

Stola D. *Kraj bez wyjścia? Migracje z Polski 1949-1989*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa: 2010.

Stola D., *Das Kommunistische Polen als Auswanderungsland*, „Zeithistorische Forschungen” 2/2005, s. 345-365.

Stręk K., *Jedno dziecko - dwa języki. Po polsku i po niemiecku o dwujęzycznym wychowaniu. Ein Kind zwei Sprachen. Auf Polnisch und auf Deutsch über zweisprachige Erziehung*. Berlin: Wyd. w ramach projektu „Jugend für Europa” Deutsche Agentur für das EU-Aktionsprogramm „Jugend” 2006.

Szczepaniak-Kroll A., *Motywacje Polaków migrujących do Berlina w latach 1980-2012 i ich tło ekonomiczne, społeczne i kulturowe*, „Przegląd Zachodni” 2015, nr 4 (357), s. 283-304.

Szczepaniak-Kroll A., *Transkulturowość berlińskich Polaków*, „Journal of Urban Ethnology” 2014, nr 12, s. 175-196.

Szczepaniak-Kroll A., *Transnarodowa mobilność jako element nowego stylu życia berlińskich Polaków*, „Journal of Urban Ethnology” 2013, nr 11. s. 49-60.

Ziętkiewicz G., *Polen in Berlin – Geschichte und Gegenwart, Polacy w Berlinie – historia i dzień dzisiejszy*, Die Ausländerbeauftragte des Senats, Berlin 1989.

„Polacy nie wyjeżdżają masowo do pracy w Niemczech”, „Interia Praca” 27.04.2012, http://praca.interia.pl/news-polacy-nie-wyjezdzaja-masowo-do-pracy-w-niemczech,nld,723639#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=other (27.04.2016).

„Rynek otwarty ale niedostępny”, „Forbes”, Internet 02.08.2011, <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/Wydarzenia/rynek-otwarty--ale-niedostepny,17754> (09.11.2015).

Piotr Chrobak, Preferencje wyborcze mieszkańców okręgu wyborczego nr 13 w wyborach do Parlamentu Europejskiego i w referendum akcesyjnym do Unii Europejskiej

Źródła drukowane

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.

Obwieszczenie PKW z dnia 9 października 2000 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta RP, zarządzonych na dzień 8 października 2000 r., Dz.U. 2000, nr 85, poz. 952.

Obwieszczenie PKW z dnia 26 września 2001 r. o wynikach wyborów do Sejmu RP przeprowadzonych w dniu 23 września 2001 r., Dz.U. 2001, nr 109, poz. 1186, poz. 1187.

Obwieszczenie PKW z dnia 9 czerwca 2003 r. o wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej. Dz.U. 2003, nr 103, poz. 953.

Obwieszczenie PKW z dnia 15 czerwca 2004 r. o wynikach wyborów posłów do Parlamentu Europejskiego przeprowadzonych w dniu 13 czerwca 2004 r. Dz.U. 2004, nr 137, poz. 1460.

Obwieszczenie PKW z dnia 27 września 2005 r. o wynikach wyborów do Senatu RP przeprowadzonych w dniu 25 września 2005 r., Dz.U. 2005, nr 195, poz. 1627.

Obwieszczenie PKW z dnia 10 października 2005 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta RP, zarządzonych na dzień 9 października 2005 r., Dz. U. 2005, nr 200, poz. 1647.

Obwieszczenie PKW z dnia z dnia 24 października 2005 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta RP, Dz. U. 2005, nr 208, poz. 1739.

Obwieszczenie PKW z dnia 23 października 2007 r. o wynikach wyborów do Sejmu RP przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r., Dz.U. 2007, nr 198, poz. 1438, poz. 1439

Obwieszczenie PKW z dnia 8 czerwca 2009 r. o wynikach wyborów posłów do Parlamentu Europejskiego przeprowadzonych w dniu 7 czerwca 2009 r. Dz.U. 2009, nr 88, poz. 729.

Obwieszczenie PKW z dnia 21 czerwca 2010 r. o wynikach głosowania i wyniku wyborów Prezydenta RP, zarządzonych na dzień 20 czerwca 2010 r., Dz.U. 2010, nr 113, poz. 746.

Obwieszczenie PKW z dnia 5 lipca 2010 r. o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta RP, Dz.U. 2010, nr 122, poz. 828.

Obwieszczenie PKW z dnia 11 października 2011 r. o wynikach wyborów do Sejmu RP przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r., Dz.U. 2011, nr 218, poz. 1294, poz. 1295.

Obwieszczenie PKW z dnia 26 maja 2014 r. o wynikach wyborów posłów do Parlamentu Europejskiego przeprowadzonych w dniu 25 maja 2014 r. Dz.U. 2014, poz. 692.

Oświadczenie Rządowe z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie mocy obowiązującej Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, podpisanego w Atenach w dniu 16 kwietnia 2003 r. Dz.U. 2004, nr 90, poz. 865.

Postanowienie Prezydenta RP z dnia 9 marca 2009 r. w sprawie zarządzenia wyborów posłów do Parlamentu Europejskiego. Dz.U. 2009, nr 37, poz. 287.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 kwietnia 2003 r. w sprawie ochrony lokali obwodowych komisji do spraw referendum ogólnokrajowego w czasie przerwy w głosowaniu. Dz.U. 2003, nr 75, poz. 677.

Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 30 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań oraz obowiązków konsula w zakresie ochrony lokalu komisji w czasie przerwy w głosowaniu. Dz.U. 2003, nr 75, poz. 678.

Traktat między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką, dotyczący przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej, podpisany w Atenach w dniu 16 kwietnia 2003 r. Dz.U. 2003, nr 90, poz. 864.

Uchwała PKW z dnia 27 września 2005 r. o wynikach wyborów do Sejmu RP przeprowadzonych w dniu 25 września 2005 r., Dz.U. 2005, nr 195, poz. 1626.

Uchwała Sejmu RP z dnia 17 kwietnia 2003 r. o zarządzeniu ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej. Dz.U. 2003, nr 66, poz. 613.

Ustawa z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu RP i do Senatu RP. Dz.U. 2001, nr 46, poz. 499.

Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym. Dz.U. 2003, nr 57, poz. 507.

Ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego. Dz.U. 2004, nr 25, poz. 219.

Ustawa z dnia 12 lutego 2009 r. o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta RP, ustawy o referendum ogólnokrajowym oraz ustawy – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego. Dz.U. 2009, nr 202, poz. 1547.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy. Dz.U. 2011, nr 21, poz. 112.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Kodeks wyborczy. Dz.U. 2011, nr 21, poz. 113.

Załącznik do obwieszczenia PKW z dnia 9 czerwca 2003 r.

Uchwała Sejmu RP z dnia 17 kwietnia 2003 r. w sprawie trybu wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej. M.P. 2003, nr 19, poz. 291.

Uchwała PKW z dnia 27 stycznia 2014 r. w sprawie określenia obszarów okręgów wyborczych, na których w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej okręgowe komisje wyborcze wykonują zadania rejonowych komisji wyborczych oraz określenia właściwości miejscowej rejonowych komisji wyborczych, ich numerów i siedzib. M.P. 2014, nr 0, poz. 128.

Monografie i artykuły

Banaszak B., *Zgodność z Konstytucją pytań zawartych w postanowieniu o zarządzeniu referendum ogólnokrajowego*, w: W. Hermeliński, B. Tokaj (red.), *25 lat demokratycznego prawa wyborczego i organów wyborczych w Polsce (1991-2016)*, t. I, Warszawa 2016.

Chrobak P., *Polska scena wyborcza w kraju i regionie zachodniopomorskim w latach 1989-2007*, w: *Samorząd województwa – narodziny i zasady funkcjonowania. Doświadczenia województwa zachodniopomorskiego 1998-2008*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Administracji Publicznej w Szczecinie” z. 1, Szczecin 2010.

Chrobak P., *Preferencje polityczne mieszkańców Pomorza Zachodniego w referendum akcesyjnym do Unii Europejskiej w 2003 roku oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2004 roku na tle kraju*, w: *Od polonizacji do europeizacji Pomorza Zachodniego*, pod red. M. Machałek, J. Macholaka, E. Włodarczyka, Warszawa-Szczecin 2012.

- Chrobak P., *Preferencje wyborcze mieszkańców Pomorza Zachodniego w III RP*, w: *Dziesięć lat województwa zachodniopomorskiego (1999-2008)*, pod red. L. Bąbolewskiego i K. Kozłowskiego, Szczecin 2010.
- Chrobak P., *Preferencje wyborcze mieszkańców regionu zachodniopomorskiego w pierwszym dwudziestopięcioleciu III Rzeczypospolitej*, w: *Pomorze Zachodnie z Polską*, pod red. K. Kozłowskiego, Warszawa-Szczecin 2015.
- Chrobak P., *Preferencje wyborcze mieszkańców Szczecina w latach 2014-2015*, w: *Kronika Szczecina 2014-2015*, pod red. K. Kozłowskiego, M. Frankel, A. Bartczak, P. Chrobaka, Szczecin 2015.
- Chrobak P., *Referendum akcesyjne do Unii Europejskiej oraz wybory do Parlamentu Europejskiego w Szczecinie na tle Pomorza Zachodniego i ziemi lubuskiej w latach 2003-2014. Preferencje wyborcze mieszkańców regionów zachodniopomorskiego i lubuskiego*, Poznań 2018.
- Chrobak P., *Rola i znaczenie wyborów oraz referendów we współczesnej demokracji*, „Edukacja Humanistyczna” nr 2, Szczecin 2013.
- Chrobak P., *Wybory do Parlamentu Europejskiego w 2009 roku w Szczecinie*, w: *Kronika Szczecina 2009*, pod red. K. Kozłowskiego, M. Frankel, K. Siudy, Szczecin 2010.
- Chrobak P., *Wybory parlamentarne w 2007 roku w okręgu szczecińskim*, w: *Kronika Szczecina 2007*, pod red. K. Kozłowskiego, M. Frankel, K. Siudy, Szczecin 2008.
- Chrobak P., *Wybory Prezydenta RP w latach 1990-2010*, w: *Suweren – zwierzchnik – reprezentant państwa. Głowa państwa w polskiej współczesnej refleksji politycznej*, pod red. R. Ptaszyńskiego i T. Sikorskiego, Warszawa 2013.
- Chrobak P., *Wybory samorządowe 2006 roku w Szczecinie*, w: *Kronika Szczecina 2006*, pod red. K. Kozłowskiego, M. Frankel, A. Bartczak, Szczecin 2007.
- Chrobak P., *Wybory samorządowe w 2006 roku w Szczecinie oraz do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego*, „Przegląd Zachodniopomorski” z. 1, Szczecin 2008.
- Chrobak P., *Wybory samorządowe w Szczecinie w latach 1990-2010*, w: *Kronika Szczecina 2013*, pod red. K. Kozłowskiego, M. Frankel, A. Bartczak, Szczecin 2014.
- Chrobak P., Śliwowska O., *Szczecin po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w latach 2004-2008*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, „Acta Politica” nr 23, Szczecin 2010.
- Dudkiewicz M., Fuksiewicz A., Kucharczyk J., Łada A., *Parlament Europejski. Społeczne zaufanie i (nie)wiedza*, Warszawa 2013.
- Dyda E., *Wybory do Parlamentu Europejskiego*, Warszawa 2003.

- Dynia E., *Integracja europejska*, Warszawa 2006.
- Glajcar R., *System wyborczy do Parlamentu Europejskiego w Polsce*, w: *Wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce 2009*, pod red. R. Glajcara i W. Wojtasika, Katowice 2010.
- Godlewski T., *Polski system polityczny. Instytucje – procedury – obywatele*, Toruń 2006.
- Haman J., *Podział mandatów w Parlamencie Europejskim między delegacje narodowe*, w: *Wybory do Parlamentu Europejskiego. Prawne, polityczne i społeczne aspekty wyborów*, pod red. A. Sokali, B. Michalaka, A. Frydrych, R. Zycha, Toruń 2010.
- Kowalczyk R., *Obraz polityki w prasie krajowej. Studium prasoznawczo-politologiczne*, Poznań 2008.
- Kozera M., *Europejskie „rodziny” partii w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2009 roku*, w: *Wybory do Parlamentu Europejskiego. Prawne, polityczne i społeczne aspekty wyborów*, pod red. A. Sokali, B. Michalaka, A. Frydrych, R. Zycha, Toruń 2010.
- Kozłowski K., *Pomorze Zachodnie w latach 1945-2010. Społeczeństwo – władza – gospodarka – kultura*, tom II, Szczecin 2012.
- Kuciński J., *Demokracja przedstawicielska i bezpośrednia w Trzeciej Rzeczypospolitej*, Warszawa 2007.
- Marczewska-Rytko M., *Referendum akcesyjne w Polsce*, w: *Polska w strukturach Unii Europejskiej. Doświadczenia – oczekiwania – wyzwania*, pod red. M. Marczewskiej-Rytko, Lublin 2010, s. 20.
- Marczewska-Rytko M., *Referenda akcesyjne w Europie Środkowej i Wschodniej*, w: *Unia Lubelska Unia Europejska*, pod red. I. Hofman, Lublin 2010.
- Michalak B., *Ile okręgów wyborczych? Uwagi do struktury okręgów w wyborach do Parlamentu Europejskiego*, w: *Wybory do Parlamentu Europejskiego. Prawne, polityczne i społeczne aspekty wyborów*, pod red. A. Sokali, B. Michalaka, A. Frydrych, R. Zycha, Toruń 2010.
- Misztal A., *Degresywna proporcjonalność a kształtowanie składu Parlamentu Europejskiego*, Wrocław 2012.
- Musiał-Karg M., *Referenda w państwach europejskich*, Toruń 2008.
- Olszewski E., *Wybory do Parlamentu Europejskiego 2004 roku w Polsce*, „Studia Wyborcze” t. 2, Łódź 2006.
- Peszyński W., *Pierwsze wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce*, Toruń 2007.
- Rachwał M., *Demokracja bezpośrednia w Polsce – fikcja czy rzeczywistość?*, „Przegląd Politologiczny” nr 1, Poznań 2010.

- Rachwał M., *Prawo do zarządzania referendum ogólnokrajowego w Polsce w latach 1992-2009. Przyjęte rozwiązania i postulowane zmiany*, w: *Prawo wyborcze i wybory. Doświadczenia dwudziestu lat procesów demokratyzacyjnych w Polsce*, pod red. A. Stelmacha, Poznań 2010.
- Rakowska A., Skotnicki K., *Kodeks wyborczy jako szansa na stabilizację prawa wyborczego*, w: *Dwudziestolecie demokratycznych wyborów w Polsce*, pod red. S. J. Jaworskiego, K. W. Czaplickiego, Warszawa 2011.
- Rulka M., *Regulacja wyborów do Parlamentu Europejskiego w prawie Unii Europejskiej*, „*Studia Wyborcze*” t. 16, Łódź 2013.
- Rulka M., Zbieranek J., *W stronę jednolitego aktu? System prawa wyborczego do Parlamentu Europejskiego*, w: *Stronę europejskiego demos? Polskie wybory do Parlamentu Europejskiego w 2009 roku w perspektywie porównawczej*, pod red. J. Kucharczyka i A. Łady, Warszawa 2010.
- Ruszkowski J., *Droga Pomorza Zachodniego do Unii Europejskiej*, w: *Pomorze Zachodnie w latach 1945-2005. Wybrane problemy polityczne, administracyjne, demograficzne i ekonomiczne*, pod red. K. Kozłowskiego, Szczecin 2005.
- Ruszkowski J., *Parlament Europejski. Dynamika instytucjonalna i kompetencyjna*, Szczecin 2010.
- Składowski K., *Ordynacja do Parlamentu Europejskiego (kilka uwag de lege ferenda)*, „*Studia Wyborcze*” t. 5, Łódź 2008.
- Skrzydło W., *Ustrój polityczny RP w świetle Konstytucji z 1997 r.*, Warszawa 2008.
- Sokół W., *Partie polityczne i system partyjny w Polsce w latach 1991-2001*, w: *Współczesne partie i systemy partyjne. Zagadnienia teorii i praktyki politycznej*, pod red. W. Sokoła i M. Żmigrockiego, Lublin 2003.
- Sosnowski Ł., *Nowy podział mandatów do Parlamentu Europejskiego*, „*Biuletyn Analiz*” www.ukie.gov.pl, 20.11.2008.
- Stelmach A., *Zmiany prawa wyborczego w Polsce a legitymizacja władzy*, w: *Prawo wyborcze i wybory. Doświadczenia dwudziestu lat procesów demokratyzacyjnych w Polsce*, pod red. A. Stelmacha, Poznań 2010.
- Zieliński E., *Referendum w państwie demokratycznym*, w: *Referendum w Polsce współczesnej*, pod red. D. Waniek i M. T. Staszewskiego, Warszawa 1995.
- Ziętara W., *Demokracja bezpośrednia w Polsce w kontekście rozwiązań demokracji ateńskiej*, w: *Stan i perspektywy demokracji bezpośredniej we współczesnym świecie*, pod red. M. Marczewskiej-Rytko, Lublin 2011.

**Kinga Czechowska, Krzysztof Kania, Wrzesień 1939 roku i elity Drugiej
Rzeczypospolitej na kartach wspomnień *Nasza podróż* Eweliny Zaleskiej**

Archiwa

Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie

Kolekcja Augusta Zaleskiego

Literatura

Beck J., *Wspomnienia o polskiej polityce zagranicznej 1926-1939*, oprac. A. M. Cienciała, Warszawa-Kraków 2015.

Laroche J., *Polska lat 1926-1935. Wspomnienia ambasadora francuskiego*, przeł. i oprac. S. Zabiełło, Warszawa 1966,

Lechoń J., *Dziennik 2: 1 stycznia 1951 - 31 grudnia 1952*, Warszawa 1992.

Morawski K. *Wspólna droga z Rogerem Raczyńskim. Wspomnienia*, Poznań 1998.

Szembek J., *Diariusz. Wrzesień-grudzień 1939*, oprac. B. Grzeloński, Warszawa 1989.

Wandycz P., *Z Piłsudskim i Sikorskim. August Zaleski minister spraw zagranicznych w latach 1926-1932 i 1939-1941*, Warszawa 1999.

Zaleski A., *Wspomnienia*, oprac. K. Kania, K. Kloc, P.M. Żukowski, Warszawa 2017.

Ziętara P., *Misja ostatniej szansy: próba zjednoczenia polskiej emigracji politycznej przez gen. Kazimierza Sosnkowskiego w latach 1952-1956*, Warszawa 1995.